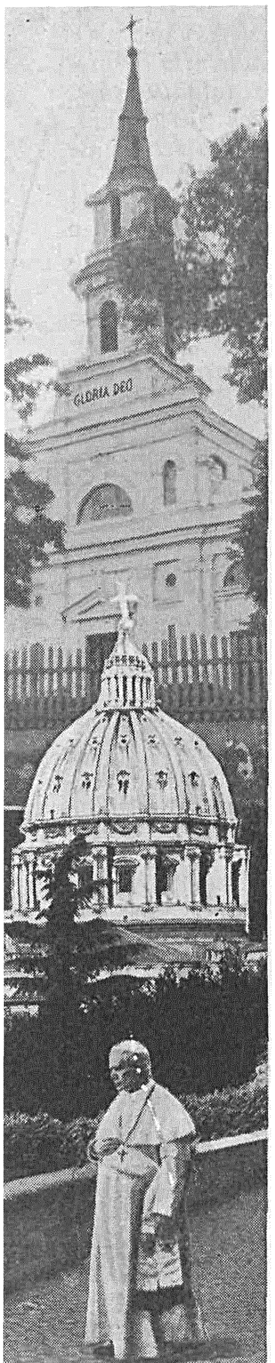
LA BRACE

Hod. XIV KASTRYČNIK - SNIEŽAN 1963 N. 74

ŹNIČ

Biełaruskaja relihijna-adradženskaja časopis

Adres Red: Roma, v. Trionfale, 6415 || Hadav. padp. 3 dal., 1 paasobn. 30 cent.

PADZIAKI ACHVIARADAUCAM

J.Eksc Arc.Bpu J. Rancansu $ 5.00
Dru Hrynkievicu za raspradanyja knizki $ 30.00
V. Machnacovaj $ 5.00
A. Markievicu $ 2.00
J.Carneckamu $ 2.00

Natujcie novy adres Redacvyi!

KALADNY J NOVAHODNI PRYVIET USIM NAŠYM ČYTAČAM

« O, ŚVIATAJA MACI EKLEZIJA! »

Ŭ niadzielu 29 vieraśnia paŭmiljarda katalikoŭ z całaha kruhaśvietu znoŭ źviarnuli svaje vočy na Viečnaje Miesta Rym. U hetym bo dniu raspačaŭsia druhi peryjad XXI Suśvietnaha Saboru. Nad hrobam pieršaha Papy Piatra i dźvieście šeśćdziesiat treciaha Papy Jana zybrałosia kala 3000 Ajcoŭ Herarchaŭ, a znača bolej, čym letaś 11 kastryčnika na samaje Adkryćcio jaho, pamima niekalki dziasiatkaŭ pamioršych, ich bo miesca zaniali novyja z dadatkam tych, što nie mahli prybyć u pieršym peryjadzie, jak np. mnohaletni viaźień Sibiry JE. Archibp Lvova, Jazep Slipyj, Mitrapalit Ukrainy, čechasłavackija j madziarskija Herarchi dy inš. Vočy tych Ajcoŭ udziejnikaŭ jak i ŭsich viernych synoŭ Eklezii, a takža ŭsich dobrych chryścijan dyj ludziej dobraje voli naahuł, sioleta hareli asablivaj cikavaściu, ŭhladajučysia na novuju postać, Papu Paŭła VI-ha, ŭchodziačuju na ceremoniju Adkryćcia majestatyčna, ale j pakorna ŭ sabarovuju aŭlu, by toj abydny Sviatar, što bahabojna ŭvajchodzić u prezbyteryju adpraŭlać Najśviaciejšuju Achviaru; jakby nahladna chacieŭ Jaho Sviataść adciemić vialikuju rolu svaich bratoŭ Biskupaŭ, jakich Duch Śviaty paklikaŭ pastyravać, a znača j debatavać, ab Svajoj Eklezii. Jana j była haloŭnym abjektam naradaŭ 2 peryjadu Saboru.

U darozie na Sabor: 1) J.E. Sloskans, 2) J.E. Rancans, 3) J.E. Sipovič

Božy vobraz taje Eklezii Papież Paval VI maje ŭ vaččŭ svaim zaŭsiody; jaho niaraz užo vyjaŭlaŭ jon u svaich prynahodnych pramovach jašče jak Archipastyr Miłanu, adkul paklikany na Apostalski Pasad. Dla jaho Eklezija heta taja naŭźbiareżnaja marskaja vartoŭnia vysokaja, ahladanaja j apisanaja vieščym Herma-

sam, pabudovana ź bialusieńkaha kamieńnia, źnièsienaha nia tolki z usiaho kruhazièmja, ale naviet i z dna akijanaŭ. Bolš taho — Eklezija (Subožnia) — heta Mistyčnaje (tajničnaje) Cieła Zbavicieleva, a znača — žyvy arhanizm hałavoju jakoha jość Chrystus vierniki-ž — jaho čaścinami. Jahony Duch ažyŭlaje tajničny toj arhanizm; a chlebam jamu — Najśviaciejšaja Eucharystyja. By toj chleb, što... « kaliś rassiejeny ŭ horach (budučy šče pšanicaj) potym byŭ zybrany razam, hetak źbiary (Ŭsiemalicca słavami Śv. Franciša z Asyžu: « *O, śviataja Maci Eklezija! My niaviètniki j niebaràki nie zdajom sabie spravy z dabraty tvaje. Ty mościš i pakazvąješ nam šlach zbaŭlènnia. Tyje, što pa im iścimuć, nie aprakudziecca, ale dojduć da słavy* ».

Na tym zbaŭlennym šlachu jašče niedaŭna ahladali dzieci taje Maci śvietłuju postać Papieža Jana XXIII jak Dobraha Pastyra dy jak àŭtara Saboru. Tamu ŭ dniu śmierci jaho słušna pytali siabie: što budzie dalej iz Sabo-

Intronizacyju Evanel'i na Ses. Sab. 14.X.1963 daručana praviešć' biełarusam: J.E. Mons. Sipoviču asystujuć, Mons. Sałaviej, a. K. Maskalik

haspadaru) j Ekleziju Tvaju z usich kancoŭ śvietu ŭ vadno Vaładarstva» (Didache, 9).

Kab dobra ŭciějeć vièlič taje padziei, jakoju źjaŭlajecca Ekumeničny Sabor Chrystusavaj Eklezii (Carkvy), treba hladzieć na jaje ŭ śviatle tajnicy Ŭciełaŭlènnia Božaha Słova, tak jak heta rabiŭ Śv. Tamaš z Akvinu. Chryścijanin u Eklezii (Kaściele), praz vieru j śv. Sakràmenty, udziějničaje ŭ Božaj natury, jon bo źjaŭlajecca čaścinaj Mistyčnaha Cieła Chrystusa. Tajnica Ŭciełaŭlennia Božaha Słova jość bàzaj i fundamantam dla Cieła Eklezii (Kaścioła). Krajevuholnym kamieniem jaje — kaža Apostał u Liście da Efezcaŭ — jość Chrystus; tamu čaściny Eklezii — heta čaściny Chrystusa, praz Ekleziju spałučanyja ź Im dy samy z saboju, tak-što jany majuć udzieł u Boskim žyćci j chvale Chrystusa jak Hałavy.

Biassumniŭna, łaska Božaja šmat kamu adkryvaje siannia vočy na razumiennie Tajnicy Eklezii tak, što padčas Ekumeničnaha Saboru naviet niedàŭnyja vorahi Katalicyzmu pačynajuć ab im vysłaŭlacca z podzivam i pašanaj. Naradam Saboru prysłuchoŭvajecca nie małaja kolkaść (kala 70) naziralnikaŭ inšych vieravyznanniaŭ.

Na našych vačach šmat ludziej pačynaje ram? Na adkaz nia tre' było doŭha čakać — daŭ jaho zaraz paśla svajho vybaru hodny Nastupnik pakojnaha Dobraha Pastyra, Papież Pavał VI, kali ŭ pieršaj paślavybarčaj svajoj pramovie zapaviaściŭ, što ŭsiu svaju enèrhiju, ŭsie siły, jakimi budzie rasparadžacca, paśviacić spravie pradaŭžànnia j, kali Boh pazvolić, zaviaršènnia Ekumeničnaha Saboru. Jaho Śviataść daŭ heny adkaz faktyčna jašče ŭ Milano pry nahodzie paśmiertnaha paminannia Papy Jana XXIII. Tady jakha Kardynał Montini ź dziŭnaju peŭnaściu aśviètčyŭ, što hrob henaha Najvyšejšaha Herarcha nia moža zamknuć u sabie bahataha naśledździa pa Im. Hety hrob budzie źničam dalejšaha dziějannia i dòscihaŭ Saboru. Zrešty, hetak-ža ŭžo kaliś i Starazapaviètny Mudrec zapeŭnivaŭ: « Zy śmierciu muža praviednaha, nadzieja nie hanie... »

Nadzieja taja raście, kali pryhledziecca dy prysłuchacca dalejšamu chodu pracy, dyskusyjaŭ dy rezalucyjaŭ hetulkich užo razhledžanych pahłyblenych i damiarkavanych dà našych modernych usiestaronnych patrebaŭ: liturhičnych, dydaktyčnych (navučalnych), herarchična-administracyjnych, sacyjalna-arhanizacyjnych, a nadusio — ekumeničnych taho

AD MULTOS ANNOS JAHO EKSCELENCYI BPU BALESLAVU SLOSKANSU U 70-JU HADAVINU JAHO ŽYCCIA

Byvaje, nie kažny z žyvych vydatna-idejnych dziejačaŭ rad-pryjmaje ŭ jahonu čeść ładžanyja vinšavalnyja imprezy, uhodki; niekatoryja ź ich, asabliva duchoŭniki, praz pakoru časami až pratestujuć proci hetaha. Pamima ŭsiaho adnak hetkija imprezy z uvahi na ich ŭzhadavaŭča-hramadzkuju idejnuju karyść usiudy jość u zvyčai; tymbolej, što jany nie pieraškadžajuć, a pamahajuć toj prykładnaj pakornaści dy inšym cnotam zasłužanaha Jubilata pramieniavać navonki.

Da hetkich imprezaŭ naležyć i taja — skromnaja, ale ščyrapryjaznaja dy poŭnaja idejnapašàny — zładžanaja sioleta ŭ čeść Jaho Ekscelencyi Biskupa Balesłava Słoskansa, Apostalskaha Administratara Mienskaha, z nahody 70-tych Uhodkaŭ Jahonych Urodzin.

Voś što piša ab joj našaja karespandentka, prosiačaja źmiaścić heta ŭ najbližejšym numary našaj časopisi:

« U Konigstein-Taunus, karystajučy iz spatkannia siabroŭskaha na « Tydni « Kirche in Not », nia hledziačy na adsutnaść J.E. Bpa Balesłava, my zładzili ŭ čeść 70-tych Uhodkaŭ Jaho Narodzin skromnuju Akademijku ŭ kružku Jahonych znajomych dy naahuł šanujučych Jaho asobaŭ. Ad biełarusaŭ na joj byli prysutnymi Spn. Dr. N. Teodorovič i Mons. Ùł. Sałaviej; niekalka łatyšoŭ na čale z a. Mutulisam; a. Biernatonis ad litoŭcaŭ dy niamieckija supracoŭniki « Begegnunghaus » tamtejšym dy paru inšych intelihentnych asob.

Paśla Imšy Śv. celebravanaj Apostalskim Protonotaryjem Prałatam A. Kindermanam u asyście a.a. Sałaŭja i Mutulisa, było zładžanaje adumysłovaje Śniedannie j Akademija z pramovami, padkreślivajučymi prykładnuju vartasnaść Asoby VDast. Jubilata dy niazvyčajnyja zasłuhi na ciarnistym dušpastyrskim šlachu, zapisaŭšymsia ŭ historyi; pramaŭlali a.a. Kinderman, Mutulis i Sałaviej.

Da hetaha šlachotnaha gestu dałučajecca z najščyrejšymi dabražadanniami łaskaŭ Božych, dy žyćciapamysnaści j našaja, ščyra ŭdziačnaja za cennuju aŭtarytetnuju idejnuju i mataryjalnuju padtrymku.

— Redakcyja

NIAZVYČAJNAJA VIESTKA

Jaho Śviataść Papa Pavał VI, dn. 4. XI h.h., na solennym zaviaršenni II peryjadu. Saboru, paśla zaćvierdžannia sabornych pastanovaŭ, zapaviaściŭ Svaju pialhrumku ŭ dniach 4-6 studzienia nastupnaha hodu da Sviatoje Ziamli.

Heta vietska zvulkanizavała entuzyjazm Saboru dy całaha svietu.

264 Nastupnik i Achoŭnik depozytu Sviatoje Viery i Prymatu Sv. Piatra, jaki rastaŭsia z Jeruzalimam i Palestynaj biespavarotna, pialhrymuje na Hrob Zbaviciela pa naràdu z Boskim Vučycielem dy vymalennie dla zahrožanaj Eklezii taho, čaho ludzi dać nia mohuć.....

« O, SVIATAJA MACI EKLEZIJA! »

Kančatak z 2 b.

pacyfistyčnaha zbràtannia dy ssalidaryzavannia ŭ spraviadlivaści j lubaści usich chryścijan, usich relihijaŭ, usich ludziej i narodaŭ pad adnym Najvyšejšym Praŭdzivym Ideałam.

Peŭnaž, usich aficyjalnych rezalucyjaŭ kankretna padać tut jašče nièlha, jany definityŭna apublikujucca paśla zakančennia Saboru.

Skažam tolki, što i biełarusy nia majuć padstavaŭ da bieznadziejnaści, bačučy miž Ajcami Saboru takža i svaich (hl. zdymki), chaj sabie j nia mnohich dy nie ŭ va ŭsim decydujučych, a ŭsiož reprezentujučych naš narod ź jahonymi patrebami na hetaj suśvietna-histaryčnaha značennia Sviatoj Asamblei. **MT.**

NA MARHINESIE EKUMENIZMU

ZNAČENNIE ADNAHO SPATKANNIA

Minuŭ voś užo hod ad adnaje pamiatnaje audyjencyi, udzielenaj Papam Janam XXIII dla delehavanych abservatarau na Sabory. Ale adbyłasia i druhaja zybraŭšaja takža i ŭ hetym hodzie Bratou Inšaviercaŭ navokał Papy Paŭły VI. Nie ŭ zali Kansystoryjalnaj, dzie adbyłasia 13.X pieršaje spatkannie, ale ŭ pryvatnaj biblijatecy Joho Śv. dnia 18 h.m. pryjmajučy tychža Haściej miž inšym adciemiŭ « Možna byłob hetuju abstavinu ŭvažać za symbaličnuju taho Našaha žadannia pryniać vas nia ŭ parohach Našaha Domu, ale ŭ samaj hłybi Našaha serca ».

Hety vyskaz śvietčyć ab toj intymna-ščyraj, atmasfery, u jakoj Kat. Eklezija zasnoŭvaje svoj dyjaloh z Eklezijami j hrupami chryscijanskimi niezadzinienymi: « Spatkacca, zbližycca, pryvitacca, paznacca, razhavarycca. Što bo jošć bolš prostaje j naturalnaje, bolš ludzkoje? Pasłuchać adny druhich, pamalicca adny za druhich ; i, paśla hetulkich hod razadziniennia dy drastyčnaj palemiki, raspačać nànava lubica adny z druhimi : voś heta imienna robić našaje spatkannie pàmiatkavym dy šmat abiècyvajučym ».

Paśla hetulkich hod surovaj astudy adčuvajecca psychalahičnaja atliha : pačynajecca adkrytaść paśla stahodździaŭ, u jakich ščyrapryjaznyja suadnosiny, prynamś aficyjalnyja, byli nadta trudnymi, kali nie zusim niemahčymi. Heta abaznačaje, što niejkaja hutarka ŭžo raspačataja, što krychu siahnuli ŭpièrad. Praŭda, heta tolki pačatak, tolki adzin pradvieśnik ; ale ŭžo vyjšłasia z taje maŭčeznaje nočy. Pryjaznyja dačynienni, pahodnyja hutarki — heta užo providencyjalnaja rečaisnaść ludzkaja i chryścijanskaja. « My jakby ŭžo ŭkročyli na supolny šlach » — tłumačyŭ Ajciec Sviaty.

Uzyjści na supolny šlach dy jści pa im jašče nie značyć pryjścia, ani toha « skryvannia trudnaściaŭ da kampletnaha j definityŭnaha parazumlennia ». Abaznačaje tolki admiennaje prabačennie viny i defektaŭ, mohučych być ; « abaznačaje toje, kab nie ŭziracca zanadta ŭ minuŭščynu, ale ŭ ciapierašniaść, a najbolš u budučyniu », « trymać na uviecie nia toje, što było, ale toje, što pavinna być », « toje majučaje naradzicca novaje — latuciennie da zrealizavannia ».

Astajucca daktrynalnyja rožnicy jašče nia vyrašanyja ; dalejšyja dyskusyi. Eklezija « nie baicca čullivaści (slizkaści) dyskusyjaŭ, ani muki čakannia », starajecca tolki nie marnavać aspiracyjaŭ i nadziejaŭ « u labiryntach historyi », što mohuć nànava aparazić (adkryć) nia zusim zahojenyja rany. « Šukać, kab znajści, a znajści, kab šukać — jak kaža św. Auhustyn — u dziejnaj pastàvie nia znajučaj niaruchavaści ».

Kali studyjavannie « kankretnaj i histaryčnaj teolohii, zusiarèdžanaje la spravy Zbaŭlennia », mahłob ustalić niejki punkt parazumlennia, dyk Ajciec Śviaty, doŭha nia sumniavajučysia, aśvietčyŭ, što hetkaja prapanova vydajecca zusim hodnaja razhladu, pahłyblennia i hatoŭnaści, da stvarennia novaj Ustanovy dla hetaje mety kali padyktujuć heta abstaviny ».

Važna toje, što nichto nia moža pradbačyć jak doŭha tryvaŭby raspačaty dyaloh. Nijakaha biespasiaredniaha cudoŭnaha vyrašennia Eklezija nie čakaje. « Płady jakich my čakajem pavinny daśpiavàć doŭha studyjami i malitvaj ; i pahadnienni prypuščalnyja ci improvizavanyja, jakija skryvalib trudnaści, zamiž ich vyrašyć, tamavalib našaje imkniennie, a nie ablahčalib ».

U hetym voś duchu ščyraje j vietłaje spatkannie Jana XXIII, adžyvaje ŭ hetym — Paŭła VI, ŭ atmasfery davieru i nadziei : « Nadzieja jość Našaj pravadničkaj — kazaŭ jon — malitva Našaja siła, a lubaść (miłaść) heta naša metoda ŭ słužbie Božaj praŭdzie, što jość Našaj vieraj dy Našym zbaŭlenniem ».

Hetkim voś čynam II Vatyk. Sabor vykazaŭ — jak heta adciemiŭ u svaim pryvièci prаf. Skydagaard da Jaho Śviataści — padvojnaje adkryćciò : adkryćciò ekumeničnaha dyalohu ŭ praŭdzie j lubovi, i adkryćciò dla śvietu pakornaj usłuhi, jakoju źjaŭlajecca słuženie Bohu j jahonaj Eklezii.

Dla paŭniejšaha unahlàdniennia razvažanaj nami tut prablemy pazvolim sabie skanfrantavać usio tut skazanaje ab dyalohu z katalic kaha boku z autarytetnym hołasam z boku pravasłaŭnaha, kankretna kažučy z autarytetnym hołasam Vysokadastojnaha Patryarchi Ekumeničnaha Kanstantynopalskaha Atenagorasa.

Nieabchodnaść i dobraja nahoda raspačać dyjaloh miž pravasłaŭnaj i ryma-katalickaj Eklezijaj byli adciémleny tymža Patryarcham Pravasłaŭnym Athenagorasam padčas adnaho intervjù z karespandentam italijskaj presavaj ahencyi ŭ Stambule.

Nahadaŭšy ab histaryčnych suviaziach bratajučych łacinskuju i hreckuju cyvilizacyju, Rym z Kanstantynopalem, Patryarch adciemiŭ, što rožnicy miž abodvymi Eklezijami łacinskaj i pravasłaŭnaj ŭ rečaisnaści nie tak dzielać narody, naležačyja da hetych dvuch duchovych asiarodździaŭ.

My šmat čaho čakajem ad Vatykanskaha Saboru — kazaŭ dalej Athenagoras — my vyjchodzim iz našaha adasobniennia i adčynili ź jaho vyjchodziačy dźviery, jakija nas viaźnili ; kataliki i hreka-pravasłaŭnyja šmat majuć čaho supolnaha : tradycyju, dogmy, sakramanty, katakomby i šlady kryvi mučanickaj. Kroŭ taja kryčyć : « čamu vy padzielenyja? My-ž achviaroŭvalisia za adnu j tuju samuju Ekleziju !

Dalej Kanstantynopalski Patryarch z akcentam adznačaŭ svaje asabistyja aspiracyi da unii, spaminajučy ab piśmie, vysłanym Joannu XXIII ŭ mamencie vybaru jaho na Papieža. U henym piśmie, padkreślivajučy imia Jan vybranaje pakojnym Papiežam, imia, što ad šaści stahodździaŭ nia było abiranaje praz Rymskich Papaŭ — Athenagoras vykazvaŭ

ŚMIERĆ PREZYDENTA KENNEDY

HETA BALUČAJA STRATA DLA VOLNAHA SVIETU

« Śmierć peŭnaja, da hadzina niapeŭnaja ». *Hetuju voś sentencyjy starych rymlan možna skazać i adnosna śmierci Prezydenta ZDA, Džona F. Kennedy. Na momant pierad haniebnym attentatam bačyli my jaho jak abydna poŭnaha enerhii dy žyćciaradaści na zdymcy, z haścinnaha pobytu jaho ŭ horadzie Dallas, u stejcie Taksas. Tudy prybyŭ jon u tavaryśćvie svaje suženki j hubernatara tahož stejtu, Konelli ŭ pjatnicu 22 listapada na adkryćcio handlovaje vystavy. Tysiačnyja masy narodu jaho vitali. A jak kalonna aŭtaŭ supravadžajučych Prezydenta vyjaždžała z horadu j hurma narodu była radziejšaj, na tym miescy pali skrytabojčyja strely. Vômih akazaŭsia ranienym u hołaŭ Prezydent a hubarnatar u hrudzi. Paśla mamen talnaha pieraviaziennia ŭ hośpital pa trochkvadransach skanaŭ, pryniaŭšy Sviaty Vijatyk. Viestka ab hetym vyklikała ahulny uskałot u śviecie, a siarod katalikoŭ najbolšy.*

Lezie ŭ dušu nieadčepnaje pytannie — chtož vinavaty, chto imienna zabiŭ Prezydenta? U źviazku z atentatam palicyja aryštavała ŭ vadnym miascovym kino 24-letniaha Li H. Osvalda. Znajšli pry im pistalet, jakim byccam zastreliŭ adnaho z palicyjantaŭ, supraciŭlajučysia areštu. Choć siannia zabojca sam staŭsia ŭžo achviaraj druhoha tajomnaha zabojcy, to ŭsiož śledztva apośniaha słova jašče nie skazała ab pieršavinavatym. Na asablivuju ŭvahu zasłuhoŭvajuć danyja ź jaho žyćcia. Li Osvald, vośža, pierad čatyrma hadami vyjechaŭ u SSSR. U listapadzie 1959 paviedamiŭ amerykanskaje pasolstva ŭ Maskvie, što jon vystaraŭsia saviečkaje hramadzianstva. Letaś adnak jon viarnuŭsia ŭ ZDA, vystaraŭšysia amerykanski pašpart dla svaje žonki rasiejki, j atrymaŭšy ad saviečkaje ŭłady vizu. Padčas prabyvannia ŭ savietach jon pracavaŭ u Miensku na fabrycy. A pierad tym jon służyŭ u amerykanskaj marskoj flocie. Adna z hazet padała viedamku, što Osvald byŭ staršynioju « Fer Pley » dla Kuby.

Za « Chr. H-sam »

U H O D K A V Y   H O D

1863 ~ 1963

CENTENARY

KALINOUSKI'S BYELORUSSIAN ALL-NATIONAL UPRISING AGAINST RUSSIAN OPPRESSION

Kastuś Kalinoŭski

"Ваюй, народзе, за свае правы! Толькі тады зажывеш шчасьліва, калі над табой маскаля ужо ня будзе!"

Hetak voś prychodzicca nazvać hety Stary 1963 hod, jaki raźvitvajem. U im bo źbiehłasia hetulki histaryčnych uspaminnych dataŭ, što sapraŭdy jon až prosicca takcj nazovy. Praŭda, amal usie jany baluča-sumnyja padziei nam prypaminajuć, alež nia mienš i słaŭnyja dy pavučajučyja...

10-*tyja ŭhodki śmierci* na vyhnanni ŭ Sibiry najvydatniejšaha pieradavoha našaha nacyjanalna-relihijnaha dziejača, *Ks. Adama Stankieviča.*

20-*tyja ŭhodki* druhoha takoha dziejača *Ks. Vincenta Hadleŭskaha*, zhinuŭšaha dzieś na parozie 1943 h. ad areštu inšaj akupacyi, ale naviedzienaha intryhaj tychža varožych sił, što zhubili j pieršaha.

20-*tyja ŭhodki* zhinuŭšaha ad padobnych ciomnych sił *Egz. A. Niemancevića.*

40-*vyja ŭhodki* rastrełu *Ks. Prał. Butkieviča*, prob. paraf. Sv. Kaciaryny ŭ Pietrahradzie, spahadnika biełaruskaha ruchu.

40-*viny zasnavannia* nacyjanalna-relihijnaha biełaruskaha *centru ŭ Drui.*

50-*tyja ŭhodki zasnavannia* pieršaje katalickaje hazety « *Biełarus* » u Vilni.

70-*taja hadavina* žyćcia *VP. Ks. Fr. Čarniaŭskaha* zasłužanaha apiakuna duchoŭnaha biełaru kaj emihracyi j *zakładčyka* relihijnaj časopisi *"Źviaŭbit"*.

400-*tyja ŭhodki žachlivaj akupacyi Połacka Ivanam Hroznym*, vyrazaŭšym tady 88.000 na- sielnictva, zatapiŭšym tysiačy ŭ Dźvinie i tysiačy vyviezšym u Rasieju.

100-tyja *ŭhodki paŭstannia* j rastrełu jahonaha pravadnika *Kastusia Kalinoŭskaha.*

Hetkuju voś litaniju ŭhodkavuju možna byłob ciahnuć jašče j dalej, ale balšynia z ich sumnyja, dyk nia chočam lišnie našych čytačoŭ paić horkimi ślazmi ŭspaminaŭ. Iz śviatkavannia apośnich ź ich nižej tut padajom prysłanyja dla ahłašennia rezalucyi.

Słuchajcie biełaruskaha radyja z Vatykanu ŭ paniadzielki - sierady - syboty ŭ h. 18-taj na karotkich chw: 48,37 ; 41,38 ; 31,10 i na siaredn. chw. 196

REZALUCYI SIOLETNIAHA «TYDNIA STUDYJAU» U ČYKAHO

U SPRAVIE SAVIECKAJ FALSYFIKACYI BIELARUSKAJ HISTORYI, ETNOHRAFII, MOVY J KULTURY

My, udzielniki Tydnia Studyjaŭ u Čykaho, što adbyŭsia ŭ dniach ad 28 listapada pa 1 śniežnia 1963 h., prasłuchaŭšy rad dakładaŭ i dyskusyjaŭ ab stanoviščy bielaruskaj navuki j savieckich publikacyjaŭ, ściviardžajem nastupnaje :

1. *Balšsavickaja prapahanda, jakaja mianuje siabie « navukaj », na praciahu apošnich hadoŭ viadzie ŭva ŭsich publikacyjach zaŭziaty nastup na ŭsiakija ślady bielaruskaj samabytnaści j apryčonaści z metaju poŭnaje likvidacyi bielaruskaje nacyi dy ŭstanaŭlennia rasiejščyny na bielaruskich ziemlach. Tak u etnahrafičnych dačynienniach savieckaja presa, škoły j navukovyja ustanovy nie pryznajuć bielaruskaj etničnaj prastory u vonkach BSSR, nazyvajučy bielaruskuju Pskoŭščynu, Vialikałuččynu, Smalenščynu, Branščynu, Kurščynu j Sievierščynu — ruskaj heta znača rasiejskaj terytoryjaj a tamtejšaje bielaruskaje nasielnictva — čysta ruskim, abo čysta rasiejskim. Dalej bielaruskuju Letgaliju ź Dźvinskam jany ličać łatyskaj terytoryjaj ; Vilenščynu z histaryčnaj bielaruskaj staliсaj Vilniaj jany zavuć letuviskaj dy naviet pierakrucili etničny bielaruski nazoŭ Vilni na Vilnius ; hetaksama bielaruskuju Biełastoččynu, Auhustoŭščynu, Suvalščynu j Padlassie jany nazyvajuć polskimi ziemlami, a Palessie — ukrainskaj terytoryjaj. Takim čynam maskoŭskija haspadary zvodziać paniaćcie Biełarusi da BSSR, heta znača da tracinы ŭsiaje etničnaje bielaruskaje prastory z nasielnictvam usiaho 8 miljonaŭ. Pad mierku BSSR skrojvajecca ŭsia naša historyja i bahataja naša kultura. Hetkim čynam Maskva, praviоŭšy henacyd nad našym Narodam i nad našaj Krainaj, ciapier pravodzić čarhovuju zbrodniu : vyryvaje z kareńmi ŭsie ślady bielaruskaści, jakija pakazvajuć na vialič i na słavu našaha narodu pierad maskoŭskaj akupacyjaj.*

2. *U dačynienni da bielaruskaj historyi naviet u miežach BSSR, Maskva j jejnyja pryhaniatyja imknucca nakinuć bielaruskamu narodu manŭ, zamiž histaryčnaj praŭdy :*

a) *byccam bielarusy nikoli nia mieli svaje samastojnaści i dziaržaŭnaści ; spačatku tvaryli častku « ruskaj » dziaržavy, potym byli padbityja ŭ časie tatarskaha nachłynu « bałtami » — litoŭcami j palakami, što kiravali Vialikim Kniastvam Litoŭskim, až narešcie ŭ kancy 18 stahodździa viarnulisia znoŭ da « ruskich », ad jakich byli doŭhija viaki byccam adarvanyja čužyncami ;*

b) *byccam bielaruskaja nacyja kančatkova vytvarylasia pad rasiejskaj « apiekaj » dy znajšla prahresyŭnyja ŭmovy dla svajho raźvićcia ;*

c) *byccam vialikija našyja kulturnyja dziejačy, jak Pranciš Skaryna, byli « ruskimi », jakija prakładali šlach dla narodu da źjadnannia z Maskvoju, što stała centram ruskaści ;*

d) *byccam naša dziaržaŭnaja mova Vialikaha Kniastva Litoŭskaha była movaj « ruskaj », a znača bielaruski narod dla svaje sučasnasnaje movy nia maje histaryčnaje asnovy, jakaja pavinna, jak pieražytak biez histaryčnych tradycyjaŭ, adpaści ŭ « kamunistyčnym hramadztvie » ;*

e) *byccam bielaruski narod nikoli ŭ svajoj minuŭščynie nia mieŭ ułasnaje dziaržaŭnaści, a tolki balšavickaja revalucyja ŭ Rasiei dała jamu takuju dziaržaŭnaść u vyhladzie BSSR ; Balšaviki poŭnaściu adkidajuć histaryčnuju praŭdu, što Vialikaje Knistva Litoŭskaje było bielaruskaj dziaržavaj u minuŭščynie, a vyzvaliŭšysia z maskoŭskaj niavoli ŭ 1917-1918 hh., bielaruski narod uznaviŭ svaju niezaležnuju dziaržaŭnaść u vyhladzie Bielaruskaj Narodnaj Respubliki, abyjmajučaj usie etnahrafičnyja ziemli Biełarusi. Balšaviki prastupna maŭčać, što BSSR uvažajecca imi faktyčna tolki maskoŭskaj pravincyjaj, nia majučaj nijakaj samastojnaści ani administracyjnaj, ani ekanamičnaj, ani palityčnaj dy nacyjanalnaj, što ehta tolki časovy prapahandovy tvor dla maskoŭskich palityčnych interesaŭ i dzieła ašukanstva bielaruskaha narodu.*

3. *Chvalšujecca biažlitasna naviejšaja historyja Biełarusi j historyja bielaruskaha zmahannia z Maskvoju za vyzvalennie ad jejnaj niavoli. Tak ciapier, u sotuju hadavinu zmahannia z Maskvoj našaha narodu pad pravadnictvam Kastusia Kalinoŭskaha Maskva i jejnyja słužaki z BSSR raspaŭsiudžvajuć masu publikacyjaŭ pierapoŭnienych nachabnym chvalšam, byccam paŭstannie 1963 h. nia było skiravana suprać vyzvalennia Biełarusi z maskoŭskaj niavoli, a tolki sprobaj sacyjalnaj revalucyi, kab zvalić carskaje samadziaržaŭje. U śviatle hetaj fałsyfikacyi i Kastuś Kalinoŭski, heta tolki papłečnik rasiejskich revalucyjanieraŭ Hercena, Aharava, Černyšeŭskaha, prytym jon byccam zmahaŭsia vyklučna z caryzmam. Balšavikom dy ichnim pamahatyram, bač, strašnyja pieradśmiertnyja słovy hetaha bielaruskaha heroja, što kazaŭ : « Vajuj, narodzie, za svajo čałaviečaje i narodnaje prava, za svaju vieru, za ziamlu svaju rodnuju. Bo ja tabie z-pad šybienicy kažu, narodzie, što tady ščaśliva zažyvieš, kali nad taboju maskala ŭžo nia budzie ! ».*

4) *Mova bielaruskaja ŭžo vyhnanaja iz škołaŭ, navukovych ustanovaŭ, z administracyi, arhanizacyjaŭ, ustanovaŭ, z fabrykaŭ i zavodaŭ, z kałhasaŭ i saŭhasaŭ. Idzie maskoŭski nastup na bielaruskija ziemji dy tych, jakija dalej trymajucca svajho rodnaha, bielaruskaha. Tysiačy moładzi vysyłajucca ź Biełarusi, a na ich miesca ŭsialajucca čužyja nasielniki, jakija prymušany ŭmacoŭvać na našych ziemlach rasiejščynu j rusyfikacyju. Na bielaruskich mohikanaŭ, piśmiennikaŭ i vučonych, nastaŭnikaŭ dy intelihencyju nałožanyja niavolnickija vuzdečki dy zakazy apraŭdvać usie maskoŭskija złačynstvy. Hetak voś maskoŭska-balšavickija haspadary paniavoliŭšy Biełaruś i Bielaruski narod, adabraŭšy ad jaho ŭsio : bahaćcie, svabodu, vieru, ziamlu, ciapier uźniali nož na serca narodu, vyniščyć jaho movu, jahonu historyju, kulturu, jaho duchovuju niezaležnaść.*

Supróć usich hetych maskoŭskich złačynstvaŭ nad bielaruskim narodam my volnyja syny jahonyja nia tolki stanoŭka pratestujem, ale kličam usio volnaje čałaviectva da abarony Biełruskaha narodu, jahonych pravoŭ na svabodu, niezaležnaść, na svaju terytoryju, na utrymannie j raźvićcio nacyjanalnaj movy, kultury, viery, navuki j vytvorčaści.

My kličam i naš paniavoleny Bielaruski narod mužna supraćdziejeć nahłamu maskoŭskamu narodabojstvu, dziaržacca svaje movy, svaje kultury, svaje viery j svaje histaryčnaje spadčyny.

My kličam i Bielaruskich vučonych dy intelektualistaŭ jak u Krai, tak i na emihracyi ćviorda stać na abaronu svaje Bielaruskaje nacyi, demaskavać balšavickija chvalšavanni, movu i podstupy, pakazvać praŭdu j paraližavać varožy nastup.

Chaj viedaje adviečny vorah Bielaruskaha narodu — Maskva, što čarhovaje złačynstva — vyniščannie bielaruskaje movy — joj nia ŭdascca, što jaje, kryvažłopkučakaje spraviadlivy sud čałaviectva.

Udzielniki Tydnia Studyjaŭ u Čykaho

Čykaho, 1 śniežnia 1963 h.

usiu svaju nadzieju na histaryčnuju misyju da jakoj Jana XXIII, byŭ paklikany; nadzieja heta, paćvierdžanaja voś decyzyjaj sklikannia Ekumeničnaha Saboru i zaprasić na jaho reprezentantaŭ usich vyznanniaŭ chryscijanskich.

Vykazaŭšy potym svoj žal, što paśpiešnaja śmierć nie dazvòliła złažyć jamu vizyty ŭ Rymie, Patryarch vyjaviŭ nadzieju na mahčymaść zrealizavannia hetaha žadannia ciapierašniaha Papy Paŭła VI.

Ŭ kancy, zaznačyŭšy, što hreka-pravasłaŭnyja jość zdecydavanyja na dyaloh, pierahavory, z Rymskaj Eklezijaj, bo tolki praz dyaloh možna vyjšci z izolacyi j dać dokaz achvoty adny pierad druhimi adkryć serca i spahlanuć u vočy, Patryarcha Athenagoras zakončyŭ uvahaj, što kataliki j pravasłaŭnyja majuć adnu j tujuž teolohiju, ale jość jašče nia mała trudnaściaŭ da ŭzajemnaha zrazumiennia.

Sakratar dla Z'adziniennia Chryscijan, zapytany ŭ spravie vydanych deklaracyjaŭ Patryarcham Athenagorasam, nazvaŭ ich « zusim zaachvočvajučymi ». Tojža Sakrataryjat skarystaŭ z nahody da vykazannia svajho zadavalennia iz « ščyraj pryjaznaści », vyjaŭlenaj u ćvierdžanniach Patryarcha, zaznačyŭ adnak, što jašče nie atrymaŭ nijakaha kamunikatu aficyjalnaha adnosna vynikaŭ kanferencyi na atoce Rodos ».

« KATALIKI JOŚĆ NAŠYMI PRYJACIELAMI »

Hrecka-Pravasłaŭny Archibiskup Paŭnočnaje j Paŭdzionnaje Ameryki, Jakovos, vyhłasiŭ u Minnepolis hodny ŭvahi dakład, u jakim jon havaryŭ ab Druhim Vatykanskim Sabory dy ab stanoviščy amerykanskaha pravasłaŭja adnosna hetaha Saboru.

« Nichto nie zapiarečvaje — kazaŭ toj Archibiskup — što Druhi Vatykanski Sabor byŭ dla šmat kaho z-pamiž nas pravasłaŭnych niespadzièvankaju, razbudziŭšaju mnoha nadziejaŭ u našych sercach ». Hety fakt treba častkova tłumačyć niedastatkovaj viedaj pravasłaŭnych historyi Rymskaje Eklezii (Carkvy). Bolšaja častka pravasłaŭnych ujaŭlaje sabie Katalickuju Ekleziju jak zakaścianiełuju, kiravanuju adnoj asobaj arhanizacyju, zdolnuju tolki da drobnych relihijnych prahresaŭ.

Adnosna Katalickaje Eklezii vyskazvalisia dzie-jakija pradstaŭniki na roznyja temy ź vialikaju niazručnaściu, abo niedachopam pašany tak, što siahonnia « jany badaj pačuvajucca da viny » — kazaŭ dalej Archibiskup. — Adnosiny adnak miž Katalickaju j Pravasłaŭnaju Eklezijami apošnimi časami źmianilisia niespadzièvana chutka i spryjatliva. Siannia, kali Katalickaja Eklezija =Carkva dała šmat dokazaŭ svaje duchovaje svabody, pravasłaŭnyja paznali katalickich śvitaroŭ i viernikaŭ, jak svaich pryjacieleŭ. Katalickaja Eklezija źjaŭlajecca adnoju z najmudrejšych i najbolš aktyŭnych z-pamiž relihijnych suspolnaściaŭ, jana vyjaŭlaje najbolšuju sudziejnaść u ekumeničnych nastrojach. Jejnyja Biskupy j duchavienstva ahulna danaravilisia da našych časaŭ, jany pryvietnyja, demokratyčnyja, ŭ całaj svajej pastavie hodnyja Chrystusa. Ichni Sabor źjaŭlajecca praŭdzivym adkryćciom dla niekatalickaha śvietu i svaim ducham jość bolej saborny (ekumeničny), jak my hetaha mahli spadziavacca ».

« Jašče raz padkreślivaju » — zajaviŭ Archibiskup Jakovos — što ja z biazumoŭnym zadavalenniem staju za hetkim raźvićciom (suadnosin). Prymież taho, mianie biespakoić pytannie, ci hetkaja ciapierašniaja atmasfera zmoža ŭtrymacca i ŭ budučyni dy ci mahčymie jašče palapšacca. Ci lubaść i ŭzajemazrazumiennie, vyjaŭlenyja abodvymi vieravyznanniami, jość naśledkam niečakanaha adkryćcia, ci pryčyna ich lažyć u tymčasovym ažyŭlenni j ŭzvarušenni! Ja asabista prakanany, što raźviccio suadnosin miž abiedźvimi Eklezijami vypływaje z hłybokaha samapaznannia j ščyraje samakrytyki. I tamu ja maju nadzieju, što hetaje ŭzajemazrazumiennie nia budzie abmiežana tolki nièkalkimi hadami, ale isnavacimie i ŭ dalejšaj budučynie. Kalib Druhi Vatykanski Sabor padaravaŭ śvietu tolki hetaje śvietło, pieramirje, chaj sabie šče j niezadzinienych Eklezijaŭ, Katalickaje j Pravasłaŭnaje, to ŭžo j heta pieravyšyć usie inšyja Sabory Rymska-Katalickaje Eklezii što-da ichniaj histaryčnaj vartaści ».

Vykazanyja tut dumki Hreka-Pravasłaŭnaha Archibiskupa Paŭnočnaje j Paŭdzionnaje Ameryki vartyja asablivaje ŭvahi tamu, što Pravasłaŭje daniadàŭna zajmała, a dzie-ni-dzie zajmaje šče j ciapier, adnosna Katalictva hostra nehatyŭnaje stanovišča.

BISKUP RYMU PAVINIEN BYĆ HAŁAVOJU EKLEZII

(KNA) Kalib zaisnavàła eventuàlnaje zadziniènnie miž chryścijanami, dyk tady być musiełab Hałava Eklezii, « a jim, peŭnaž, być pavinienby Biskup Rymu ».

Hetki voś pahlàd vyskazaŭ kiraŭnik anhlikànskaje hrupy abservàtaraŭ na Sabory, piaćdziesiaci-vaśmi-letni Biskup Džon Murmen z Anhlii ŭ svaim intervjù z prèsaju ŭ Rymie. Apračà taho vykazaŭ svaje pahlàdy adnosna Prymàtu Papy, kalehijàlnaści Episkapàtu, dy ab dyjakanàcie.

(KNA) Za dazvołam i padtrymkaju švedzkaje dziaržaŭnaje Kirchi Evanhelickaje biskup Sven Silen pryjechaŭ y Rym, kab jak aficyjalny abservatar (nahladčyk) udziejničać u Sabory.

SAVIECKI ČAŁAVIEK ŠUKAJE VYJŚCIA IZ ŚVIETAHLADNAHA TUPIKA

Siannia možna ŭžo skazać, što z piaćdziesiacihodździam Kstryčnickaj Revalucyi treciaje saviecknaje pakalennie piarojmie na siabie vialikuju častku adkaznaści ŭ savieckaj dziejsnaści. Pačynalnili dy budavalniki jaje, siannia pierajšli ŭžo da katehoryi dziadoŭ; užo badaj na adyjchodzie da veteranskich pensyjaŭ savieckaha sacyjalizmu z usimi jaho viarchami j nizami dy « kultam asabistaści », jak toj Stalin, naprkł. Dvaccaty dy dvaccać druhi kan-

hres Partyi byŭ nia tolki jakimś nutranym pierałomam, ale mahčyma prabudaj iz-za prychodu da hołasu taho treciaha pakalennia. Dla henaha maładoha pakalennia tak zv. klasyki marksizmu-leninizmu dy teoryi revalucyi heta ŭžo niešta padobnaje da lehendy; pakalennie bo adyjchodziačaje — heta « adłomak minułaha» jakoje nia moža bieź biantehi dy irytacyi adkazać na zadavanyja praz toje maładoje pakalennie žyćciovyja pytanni. Hetak u savieckaj dziejsnaści adbyvajecca niepaźbiežny nutrany praces, napramak jakoha pakulšto zarysoŭvajecca niejasna, ale vyrazna ŭžo vyjaŭlajecca kanflikt miž baćkami j dziaćmi, što pačynajuć dabitna raźmiažoŭvać miž « vy » i « my », raspadzialać adkaznaść dy zadanni.

Davoli pakazalna raskryvaje heny praces źmieščanaja ŭ žurnale « Dniepr », z sioletniaha žnivienia, povieśc Leanida Sierpielina : « Narodziny čałavieka ». Peŭnaž, i tut natužnaść novaha pakalennia, kab vyjści z taho prykazkavaha « nièratu », ŭ jaki zahnalisia baćki, zamotvajecca aŭtaram — adpaviedna da partyjanaje linii j dyscypliny — u kudzielku roznych lozunhaŭ, abhołtanych frazaŭ, i na't klajmom « nachabstva » ; dy pahrozaj a ŭsiožtaki siam-tam prakoŭzvajecca u aŭtara i faktyčny stan spravy, h. znača : poŭny idealahičny krach u tvorstvie kamunizmu, i to istavietna dy ŭ vačach maładoha pakalennia. Prajaŭlajecca heta u troch hałoŭnych herojeŭ povieści: i u Inhi, i u Ihara Niakrucienki, i ŭ jahonaha pryjaciela, Judzina. Hałoŭny heroj, Ihar Niakrucieńka, žurnalisty, yr-šymhodzie svaje pracy pry redakcyi abłasnoje hazety, voś takija prablemy stavić pierad starejšym pakalenniem u vasobie rodnaha baćki, vydatnaha uradaŭca žaleźnickaha depo, Aleksandra Vasiljeviča, kali ź jim prynahodna zyjšła hutarka na temu novanarodžanaje dočańki. Dasłoŭny źmiest jaje pieradajom za aŭtaram Sierpelinam :

— Dzieci, Iharka, rodziacca j buduć radzicca.

— Našto? — vypaliŭ nervova ściatymi hubami.

— Jak-to našto?

— Nu, našto jany rodziacca?

— Čamu, našto? Čałaviek rodzicca, kab žyć.

— Nu, a našto jamu žyć? Dla čaho čałaviek žyvie?

— Dziciačaje pytannie, synku !

— A ci darosłamu nia cikava heta viedać?

— Dy što viedać? Ciž bo heta možna viedać? I ci treba ab hetym dapytvacca? Ci trava, naprykład, pytajecca našto j dziela čaho jana raście? Zanadta prostaja heta reč. Žyćcio jość žyćciom. Jano tabie dzie chočaš — i na piasku i na kamieni vyraście.

— Niee... čałaviek usiožtaki heta nie trava — piarečna adciemiŭ Ihar, uzdychajučy.

— Peŭna, nie trava. Chtož kaža, što trava? Chutčej mo niejkaja čaścina ŭsiaho taho ; — zakłapočana tłumačyŭsia baćka, abvodziačy rukoju naŭkruk siabie. — I jašče ja skažu tabie : žyćcio ludzkoje nadta karotkaje. Ot, vaźmi mianie — zdajecca kahadzie ŭčora hasàŭ biaz portak; a oś užo j dziedam staŭ, unučku maju... pačnieš zadumoŭvacca : dla čaho žyvieš, dy ab tym i ab sim — taby ničoha nia suścihnieš zrabić. A kažnyž čałaviek pavinien niešta zrabić.

— A pa-mojmu — hadaje Ihar — čałaviek žyvie j natoje, kab u svaim žyćci da nièčaha j darazumiecca.

— Darazumiecca? Nie ! — Rašuča krutnuŭ hałavoju Aleksandar Vasiljevič — Nie natoje ! — Pamiataješ, jak havoryć Marks? Dahetul filozafy i tak i hetak pajaśniali śviet ; a naša zadannie — pierarabić jaho.

— Nu, j pierarabiliž. A dalej što?

— Ech, synku, synku ! — dakorliva paśmiachnuŭsia Aleksandar Vasiljevič. — Dzietam pierarabili ! O-jo-joj, kolki jašče treba pierarablać ! Tolkiž pačali, možna skazać. Skažam « Pierarabili ! » — jak naviadziom paradak na ŭsioj ziamli.

— A, ciž navidaziom kaliś !

— Nu, peŭna.

— A tady što !

— Tady, tady... adburkvaŭsia nièchatna baćka; nastyrlivaść bo syna pačała jaho raźbirać :

— Sapraŭdy, jak toj małakasos ! Kaliś naviadziom — siardzita adciaŭsia — tady j budziem havaryć. Ot !... I naahuł, synku, ty nie ab tym razdumoŭvaješ, ab čym treba. U ciabie vuń dačka naradziłasia. Ab tym treba dumać.

— Dyk ja j dumaju.

— Nia vyhladaje na toje.

— Adyž dumaju — uparta ćviardziŭ Ihar — I hadaju. Dy voś ujaŭlaju sabie... hetkuju, skažam, sytuacyju : pryjchodzie ka mnie dziaŭčo ; nie dziaŭčò, a — malunak, čaroŭny vytvar krasatvorčaha mastactva. — Tut jon kaluča razchichikaŭsia. — Spadnička na joj zvanočkam, na hałavie poŭmetrovaja « babetta ». A jakija ŭ jaje vočy !... Pryjchodzie, padsiadaje j dapytvajecca : « Tatačka, nu dziela čaho žyvie čałaviek? »...

Aleksandr Vasiljevič až kryknuŭ ad podzivu: Dyk vuń jano što — akazvajecca — jaho biantežyć ! Hlanuŭ na syna : niaŭžo surjozna jon heta havoryć? Ci mo dzielataho tolki, kab prosta pazabaŭlacca słavami, jak heta nia raz užo byvała? Alež nie, nie na toje vyhladaje. Ihar pahladaŭ na jaho prumarhnutymi vačyma j čakaŭ adkazu, moŭ ad jaho zaležała vyrašennie jakohaś vielmi važnaha pytannia.

— Hetak, skazaćby, — spavažna moviŭ baćka — moža spytaje, moža j nie. My, naprykład, hetkich pytanniaŭ pierad saboju nie stavili. A čamu? Bo takija pytanni nia užnikajuć, kali čataviek zachopleny svajoju spravaju, ćviorda znaje svoj šlach dy nia ŭźlatàje nadta vysoka ŭ tyja nadchmarnyja vyšyni. Inšaja reč, kali jòn pačynaje lišnie dumać ab sabie, ujaŭlać sabie licha viedaje što. Tre' bo toje ŭciějeć : što nie kažnama sudžanyja ŭźloty da zor...

Raschvalavaŭsia hrozna Aleksandar Vasiljevič... Potym adnak ucichamiryŭsia :

— Heta bo takoje dzieła, Ihar... Vielmi surjoznaje dzieła. Za adzin viečar usiaho nia vyrašyš. Dy tyž, mabyć, i ŭtamiŭsia, nabie-

haŭsia. Davaj voś napjomsia lepš čaju dyj lažam spać... »

My naviali ŭcełaści hetuju hutarku miž baćkam i synam, jana bo charaktaryzuje siannia-šni niapisany, a žyvy aktualny dyjaloh miž staršym i małodšym pakalenniem u savieckim sajuzie. U henym dyjalohu, jak i ŭ dyjalohu miž Iharam i baćkam, klasyki marksizmu — heta tolki daloki spamin, prynahodnaja cytata. Ŭ kankretnym žyćci, tyja cytaty nie valikaj vahi. Bačym-ža — nia syn, a baćka paklikaŭsia na Marksa. Kanflikt narastaje, dy taki kanflikt, jakoha nièlha zahaić nudnymi cytatami, jakoha nemahčyma zatušavać ahulnikami, hołymi frazami, a ŭžo nijak nie dajecca razbłytać ihnaravanniem, siardzitaściu dy adkładanniem nazaŭtra, ci abniavàžvanniem parušanych prablemaŭ : toju voś kvalifikacyjaj, što heta moŭ « dziciačaje pytannie ». Na heta bo jakhà małodšaje pakalennie adkazvaje : « *A ci darosłamu nia cikava heta viedać?* » ; abo : « *Čałaviek žyvie natoje, kab u svaim žyćci nièčaha darazumiecca* ». Ŭsiamu tamu baćka, starejšaje pakalennie, procistavić : « *My hetkich pytanniaŭ pierad saboju nie stavili* » ; « *kažny čałaviek pavinien štoś rabić* » ; « *śviet treba nie pajaśniać, a pierarablać* » ; « *tabie treba dumać ab narodžanaj dačce* », znača ab chlebie joj dy da chleba » ; « *ty mabyć utamiŭsia, nabiehaŭsia,* » što my znača zaleźli zusim nia tudy... « *lepš napjomsia čaju dy pojdziem spać...* » Voś i ŭsio, što starejšaje pakalennie moža adkazać na pastaŭlenyja synami, šukajučymi sensu žyćcia, pytanni ; jano adkładaje ich da niejkaha nieakreślenaha zaŭtra ; a dumać nad hetkimi pytanniami — heta « *ŭjaŭlać sabie licha viedaje što* ». Kaliž paśla Iharaŭ siabra zahaniaje Alaksandra Vasilievića ŭ biazvychadny kut jahož ułasnymi arhumentami (ab toj pierarobcy śvietu) dy adkryvaje jamu pravdu, propaść, kudoju viadzie čysty mataryjalizm raboty i pierarablannia śvietu, dyk jon — uasablennie starejšaha pakalennia — nie znajchodzić inšaha adkazu, jak luty hnieŭ dy abraźlivaje słova : « *Dyk vy-ž prosta nachabstva, małady čałaviek!* I atrymoŭvaje na heta aduzajemlàlny adpor : « *A vy — adłomak minułaha!* »

Povieść Sierpielina pakazvaje vačavidny razryŭ miž starym i maładym pakalenniem dziela najvažniejšych prablemaŭ žyćcia, što i charaktaryzujecca prahnanniem taho Iharavaha siabry, Judzina z chaty, ŭ jakuju jon byŭ zajšoŭ u hości, dy zyrvanniem ź viny baćki suviaziaŭ z dvuma ssiabravanymi junakami. Ale maładoje pakalennie śviedamaje taho niedaloka ŭžo taja parà, kali na hetaje pytannie ab sensie žyćcia dy ŭsiaho što dziejecca ŭ śviecie, tre' budzie dać adkaz. Aŭtar povieści pradbačvaje, što ŭžo nie za harami, jano, staniecca za nastupnaha pakalennia, ad taje voś śvieža narodžanaje Inhi, dočańki Ihara, jakaja nièkali pastavić baćku prostaje j nieadkličnaje pytannie : « *Tàtańka, nu dziela čaho žyvie čałaviek?*, pytannie, na jakoje jon nie atrymaŭ adkazu ad svajho baćki, a tolki admànku : « *Vydumlaješ licha viedaje što* ! » I uśviedamiŭšy sabie heta, maładoje pakalennie rychtujecca da taje chviliny, pieradomoŭvaje pazycyi, nie zadavalajučysia samym tolki pieraroblivanniem materyi, tak bo zahadana, tak treba, tak rabili dziady Revalucyi.

I ŭ tym nadzieja savieckaha čałavieka : raźviejaŭšy ŭsie dymnyja zasłony, pieravieryŭšy ŭsie łozunhi, naviet i tuju tablicu množannia, ab jakoj robić naciok adzin z herojeŭ povieści — jana kaliś prydzie da paznannia i pryznannia Pryčyny pryčyn byćcia i žyćcia. Ščaści joj Boža na ciažkim i ciarnistym pakul-što šlachu, na jakim jaśnieje Tvaja praŭda, bo Ty skazaŭ : « *Ja Praŭda i Daroha i Žyćcio* ».

I kali sianniašnija prapahatary ateizmu šukajuć pryčyn žyvučaści relihii ŭ savieckim sajuzie j kali chočuć viedać, čamu savieckaja moładź nabližajecca da relihijnych pytanniaŭ, dyk niavàdziłab im mieć na uviecie imienna toj *stan šukannia*, ź jakoha vyjchodzić, što relihijnaść u Savieckim Sajuzie heta astanki, ci pieražytki minułaha, ale ŭžo j probliski budučnaha.

R. V.

NOVY HOD

Pad zvon zbroi, putaŭ zvony,
Pad śvist razjušanych prybłudaŭ
Brydzieš ź niaviedamych staronaŭ,
Jak zdań niaviedamaha cudu.

Na biełaruskaje jdzieš pole,
Na akryvaŭlenyja miežy,
Dzie zakavanaj dremle vola,
Dzie zvonić zvon chaŭturny ź viežy.

Idzieš u kraj, dzie pažaryšča
Jašče dymieć nie pierastała,
Dzie śmierć spraŭlaje svajo jhryšča
U społku z černiaj adzičałaj.

Idzieš u kraj, dzie sotni letaŭ
Chto tolki choča, haspadaryć,
Ale nia syn ziamlicy hetaj,
Jaki tut kości viečna paryć.

Idzieš u kraj, jaki biazbožna
Žyŭcom parezali na čaści,
A brat proć brata staŭ varoža,
Dy pamahaje kraj raskraści.

Na Biełaruś idzieš, Hod Novy,
Na źmienu jdzieš Staromu Hodu,
Idzieš i zvoniš u vakovy,
Jak toj stary z pačatku rodu.

J. Kupala

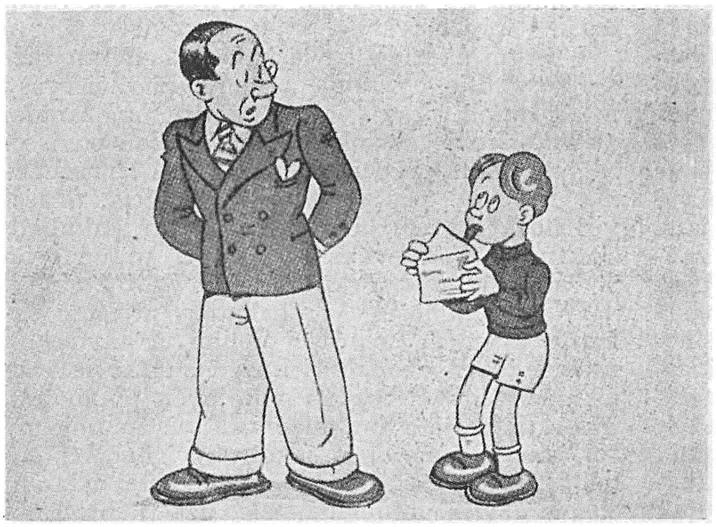
Vietliva prosim Darahich Čytačoŭ spłačvać padpisku !

JAK ŽYČ, KAB ZDAROVYM BYĆ

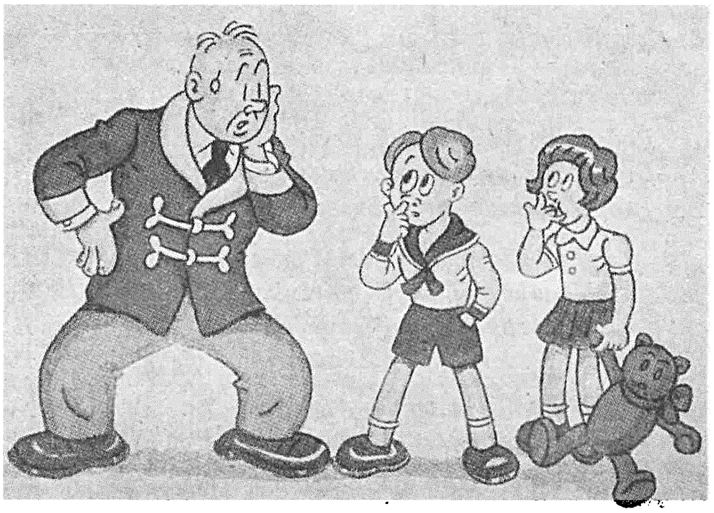
Tekst.: S. Załužny
Rep.: M. M nkievič

Ŭ roznych jamach, roznym brudzie —
Dzie sabaka toj nia budzie?...
Dyk sabaku całavać —
Heta brydù ŭ rot pryjmać.
Treba-ž viedać usim ludziam,
Što zaraza jość u brudzie?

Nie biary kanverta ŭ rot!
Klej — nia cukier i nia miod.
Jazykom my ŭsio jamò —
Nie zaklejvajem piśmo.

Kałupać u nosie palcam? —
Heta brydki zvyčaj, malcy.
Eee, u nosie kałupać
Vam nia treba pryvykać!
Palca j nie smakčecie, dzietki,
Kińcie drenny zvyčaj hetki!

Direttore respons.: Dott. A. FRUTAZ
Posta indir.: Dott. P. TATARYNOVIC
Roma, Via Trionfale, 6415

Z dazvolu
Duchoun Uladau

Tipografia Fausto Failli - Roma

Pubblicazione autorizzata dal Tribunale di Roma con decreto del 7-12-1950